Kard Aladár

Érvek, érzelmek

VISSZHANG - LXI. évfolyam, 27. szám, 2017. július 7.

Érzelmek nélkül, tárgyilagosan fogalmazta meg manapság ritkaságszámba menő alapos műszaki felkészültségről és ahhoz társuló bátorságról tanúskodó írását Szentgyörgyi Zsuzsa *(Érzelmek nélkül, tárgyilagosan, ÉS,* 2017/25., jún. 23.). A kitűnő mérnök aligha vitatható megállapításaihoz a magamfajta mérnök-közgazdász hibrid legfeljebb néhány kiegészítő megjegyzésre lehet jogosult, de a nagyon időszerű témák által kiváltott érzelmeknek sem könnyű ellenállni.

A vízlépcsők körüli szégyenletes viaskodás perifériájának egykori aktív résztvevőjeként ma is háborogva osztom az akkori vitázók hozzáértéséről és kétes törekvéseiről írottakat. Még az MTA elnökét is heves támadások érték, amikor Glatz Ferenc felajánlotta az akadémiai intézmények közreműködését a téma tudományos szintű elemzéséhez. Az meg mélységes szomorúsággal tölt el, hogy manapság hasonló színvonalú megnyilatkozások, minden alap nélkül tévedhetetlennek beállított érvelések látszanak bizonyítani a régi mondás elévülését: az idők újabban nem változnak, legalábbis a tudomány bástyái ellen felvonulók harci módszerei vonatkozásában.

A tudomány azonban rohamosan változik, a technika csak a nagy művészek álmaiban elképzelt, szédületes magasságokba emelkedett. A ránk zúduló, csodálatos eredmények viszont sajátságos paradoxonokat hoztak létre. Ilyen ellentmondás a *hozzáférés paradoxonja*. A növekvő mennyiségű lehetőség egyre kevesebb emberhez jut el, például egyre kevesebben képesek igénybe venni a mindeddig gyógyíthatatlannak bizonyult betegségek ellen hatásos, de csak a leggazdagabbak által megfizethető módszereket. Ráadásul bizonyos eredmények olyan személyek birtokába kerülnek, akik gátlás nélkül használják azokat embertelen céljaik elérésére, megfélemlítésre, zavarkeltésre, rombolásra vagy éppenséggel akár embertömegek életének kioltására.

A másik jelenség a *szelektálás paradoxonja*. Változatos gazdasági, politikai érdekek alapján egyes területek nagymértékű anyagi támogatást, buzdítást, kiterjedt népszerűsítést élveznek, míg mások időnként leküzdhetetlen akadályokba ütköznek. Egy apró példa a defektmentes autóabroncs ügye. Cáfolatok nem jelennek meg a poliuretán hab előnyös tulajdonságait méltató tudományos elemzésekről, azonban a hagyományos gumiabroncsgyártók érdekeivel ütközik az alapanyag leváltása, inkább komplikált konstrukciókat hoznak létre, amik súlyosabbak, növelik az üzemanyag-fogyasztást, ráadásul érezhetően kisebb biztonságot jelentenek, mint a habosított PU-ból készült abroncsok. A váltás viszont érzékenyen érintené a gyártók profitját és az őket finanszírozó pénzintézetek befektetéseinek megtérülését.

Ezzel el is érkeztünk Szentgyörgyi Zsuzsa cikkének nagy alapossággal ismertetett konfliktusához: a más területeken oly robbanásszerűen fejlődő technika miért látszik tehetetlennek a fejlődés szempontjából alapvető területen, a villamos energia tárolása, gazdaságos elosztása, optimalizált felhasználása vonatkozásában. Sok energetikai szakember véleménye szerint a háttérben itt is a szénhidrogén vertikumot finanszírozó pénzügyi intézmények állnak, amelyek alig felmérhető mértékű befektetéseik megtérülését féltik a nem fosszilis alapú megoldások gazdaságossá válásától. A következményeket olyan alapossággal ismerteti a cikk írója, hogy ahhoz semmi hozzáfűzni való sem kívánkozik.

Felmerül azonban a szabadon maradt területeken robbanásszerű technikai, technológiai fejlődés harmadik kísérője: a *társadalmi paradoxon*. A robotizáció az ipar mellett rohamosan terjed a mezőgazdaságban is, a növénytermesztéstől a tejgazdálkodásig számos ágazatban egyre több képzetlen munkaerő válik fölöslegessé, akiknek foglalkoztatása súlyos gondot jelent a nemzetgazdaságok számára. Ugyanakkor

egyelőre alig kielégíthető igény jelentkezik lényegesen kisebb létszámú, de magasan képzett munkaerő iránt ezeknek a fejlett technikáknak a működtetéséhez, fejlesztéséhez. A munkaerőpiac nagymértékű torzulása már önmagában is rendkívül súlyos gondot jelent, amit veszélyes mértékűvé növelnek a hatalom megszerzése érdekében semmitől vissza nem riadó politikusok. Szavazatvadászatuk áldozataivá válnak a kilátástalan helyzetbe került tömegek. Tájékozatlanságukat kihasználva olyan ígéretekkel szédítik őket, amelyekről könnyen kimutatható teljesíthetetlenségük. A közelmúltban néhány országban ez a propaganda pozícióba juttatott ilyen típusú politikusokat, és aggodalommal figyelhetjük, mi történik akkor, amikor a tömegek rájönnek, hogy rászedték őket, helyzetük nemhogy javult volna, de katasztrofálissá vált. Csak alkalomra várnak az egyre tudatosabban szerveződő sötét erők, hogy a várhatóan kialakuló káoszban magukhoz ragadják az olyan típusú hatalmat, amely már sok keservet okozott az emberiségnek a történelem folyamán.

Indokolt a napjainkban egyre fokozódó érdeklődés és elvárás a világ vezető hatalmainak találkozói, egyeztetései iránt: vajon sikerül-e hangzatos jelszavakkal álcázott egyéni érdekeiket félretéve, közösen keresni és alkalmazni az emberiség érdekében szükséges intézkedéseket. Véget tudnak-vetni az esztelen, más országok területén folytatott öldöklésnek, földönfutó menekültek áradatát zúdítva a világra. Meggyőződésem szerint a tudomány és technika szakemberei készen állnak az együttműködésre, valamennyien örülnénk, ha Szentgyörgyi Zsuzsa kesernyés záró mondata – *„itt állok és nem tehetek másképp”* – elveszítené időszerűségét, és a politikai hatalom a választók valós elvárásainak kielégítésére élne a szakemberek készséggel felajánlott közreműködésével.